

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 4 mars 1927 kl. 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om förbud mot utminuterings av rusdrycker till den, som icke fyllt 25 år.

(2:a avd.)

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 113 i första kammaren av herr *Bärg* m. fl. och nr 160 i andra kammaren av herr *Bengtsson* i Norup m. fl., har hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring av 34 § 1) i gällande förordning angående försäljning av rusdrycker, att rusdrycker icke må utminuterats till den, som icke fyllt 25 år.»

Beträffande motiveringen för detta förslag får utskottet hänvisa till motionerna.

Enligt 34 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker må sådana drycker icke utminuterats till den, som icke fyllt 21 år.

Utskottet.
Återblick.

I sitt år 1914 avgivna betänkande med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m. (del V sid. 195) anförde nykterhetskommittén beträffande minimiåldern för inköp av rusdrycker följande:

»Bestämmelsen, att rusdrycker ej må utlämnas till minderårig, har på olika orter tolkats olika, men synes därmed i allmänhet hava avsetts personer, som ej fyllt 18 år. Enligt kommitténs mening är emellertid denna åldersgräns för låg. Särskilt har detta visat sig vara fallet, när rusdrycker inköpts å utminuteringsställena och sedan förtärts under förhållanden, som undandragit sig varje kontroll. Var åldersgränsen skall sättas, kan givetvis vara föremål för olika meningar. I det av svenska läkaresällskapets kommitterade avgivna betänkandet 'Alkoholen och samhället' har åldersgränsen föreslagits till 25 år. Ehuru väl en dylik ålder såsom villkor för rusdrycksinköp ur flera synpunkter kunde anses vara att föredraga, har det synts kommittén, att åldersgränserna i fråga om utminuterings lämpligen bör sättas till 21 år. I detta avseende sammanfaller den med borgerliga myndighetsåldern, vid vilken ju varje person ansetts vara mogen att själv svara för sina handlingar.»

*Kontroll-
styrelsens
utlåtande.*

Utskottet har under motionernas förberedande behandling utverkat Kungl. Maj:ts befallning till kontrollstyrelsen att till utskottet avgiva yttrande i anledning av motionerna; och har kontrollstyrelsen till följd härav den 18 februari 1927 avgivit yttrande, vilket intagits såsom bilaga till detta betänkande.

*Utskottets
yttrande.*

Av nykterhetskommitténs här ovan återgivna uttalande framgår, att även kommittén funnit flera skäl tala för bestämmandet av minimiåldern för inköp av rusdrycker å motbok till 25 år. Emellertid innebar redan den av nämnda kommitté föreslagna och av statsmakterna beslutade bestämmelsen rörande åldern för inköp av rusdrycker vid utminuterung en icke oväsentlig höjning av åldersgränsen.

Enligt kontrollstyrelsens berörda yttrande har genom den individuella prövningen antalet personer med motbok under 25 år efter hand nedgått så, att den 1 oktober 1925 funnits allenast 6,410 sådana personer, motsvarande 0.6 procent av hela antalet innehavare av motbok. Av nämnda personer under 25 år hava 3,984 ägt att göra inköp hos systembolagen i Stockholm och Göteborg.

Den utveckling, som ägt rum å förevarande område, visar, att ett bifall till motionerna icke skulle komma att medföra någon större förändring i redan tillämpad praxis rörande minimiålderns bestämmande för erhållande av motbok. Det måste vidare anses önskvärt, att den av svenska läkarsällskapets kommitterade på sin tid förordade åldersgränsen för inköp av rusdrycker, vilken efter vad erfarenheten givit vid handen utan olägenhet torde kunna föreskrivas, stadfästes genom uttrycklig författningsbestämelse. Utskottet har därför funnit sig böra biträda motionärernas förslag.

Mot den av kontrollstyrelsen föreslagna övergångsbestämmelsen, enligt vilken person under 25 år skulle äga behålla vid förordningens ikraftträdande innehavd motbok, har utskottet intet att erinra.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av ifrågavarande motioner I:113 av herr Bärge m. fl. och II:160 av herr Bengtsson i Norup m. fl., för sin del antaga följande förslag till

Förordning om ändrad lydelse av 34 § i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker.

Härigenom förordnas, att 34 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

34 §.

Rusdrycker må icke utminuterat till

- 1) den, som icke fyllt 25 år;
- 2) den — — — efter förd klagan upphävt.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1927; dock att den, som nämnda dag icke fyllt 25 år men innehar motbok, må utan hinder av förordningen behålla densamma.

Stockholm den 4 mars 1927.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Johan Nilsson i Kristianstad, Wohlin, Bärge, Wigforss, Boman, Björnsson, friherre Beck-Friis, Bergman, Schlyter, Johansson i Arkösund, Hedlund i Östersund, Bengtsson i Kullen, Olsson i Golvvasta, Nylander, Björklund, Johansson i Hornsberg, Olsson i Gävle, Granath, Brännström och Ljunggren.

Reservation

av herrar *Johan Nilsson* i Kristianstad, *Wohlin*, *Boman*, friherre *Beck-Friis*, *Bengtsson* i Kullen, *Nylander* och *Brännström*, vilka yrkat avslag å förevarande motioner.

Bilaga.

Till riksdagens bevillningsutskott.

Genom remiss den 4 februari 1927 har Kungl. Maj:t anbefallt kontrollstyrelsen att avgiva och senast den 21 februari 1927 till riksdagens bevillningsutskott överlämna av utskottet begärt utlåtande över de två likalydande motionerna nr 113 i första kammaren av herr Bärge m. fl., och nr 160 i andra kammaren av herr Bengtsson i Norup m. fl., i vilka hemställes, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring av 34 § 1) i gällande förordning angående försäljning av rusdrycker, att rusdrycker icke må utminuterast till den, som icke fyllt 25 år».

I anledning härav får kontrollstyrelsen anföra följande.

De i motionerna lämnade uppgifterna om de råd och anvisningar, som kontrollstyrelsen meddelat bolagen i ämnet, ävensom om antalet bolag, som på grund av oktrojbestämmelser hava 25-årsåldern som minimigräns, får kontrollstyrelsen vitsorda.

I en till detta yttrande fogad tabell hava för de särskilda bolagen sammanställts uppgifter om antalet motboks innehavare under 25 år vid två särskilda tidpunkter nämligen under juli månad 1920 och den 1 oktober 1925. Såsom härav inhämtas voro i juli 1920 sammanlagt 24,998 motboks innehavare eller 2.36 procent av samtliga under 25 år, medan antalet dylika motboks innehavare den 1 oktober 1925 uppgick till allenast 6,410 eller 0.6 procent.

Såsom inhämtas av den nyssnämnda statistiken har utvecklingen numera lett därtill, att allenast en mycket ringa del av motboks innehavarna äro under 25 år.

Med den uppfattning, som kontrollstyrelsen givit uttryck åt i de bägge av motionärerna åberopade cirkulären, finner kontrollstyrelsen en fortsatt utveckling i riktning mot en ytterligare begränsning av de yngre årsklassernas rätt att erhålla motbok önskvärd med hänsyn till den gynnsamma inverkan på den uppväxande generationens alkoholvanor, som en dylik utveckling kan hava. En dylik utveckling tillgodoses i viss mån genom realiserande av det förslag, åt vilket motionerna givit uttryck. Det torde emellertid böra framhållas, att det centrala i spörsmålet om åtgärder för tillbakaträngandet av alkoholvanorna bland de uppväxande generationerna är tillämpandet av ett strängt restriktivt förfaringssätt i fråga om inköpsrätt och inköpsvillkor, då en person första gången erhåller motbok. Delade meningar kunna hysas om var åldersgränsen för erhållande av motbok överhuvud bör sättas, och enstaka fall kunna förekomma, i vilka en generell regel, att motbok icke utställes till någon, som icke fyllt 25 år, kan te sig obillig. För dylika fall kunde det tänkas, att en undantagsbestämmelse funnes. Ur praktiska synpunkter torde emellertid en undantagsbestämmelse föranleda vissa olägenheter. Genom sin blotta förefintlighet skulle den kunna åstadkomma, att personer frestades att försöka erhålla motbok hos bolagen, som därigenom finge den redan nu ganska betydliga friktionen med allmänheten ytterligare ökad.

Även om hänsyn toges till nu berörda förhållanden, kan ett införande i förordningen av 25-årsåldern såsom minimigräns icke föranleda några större olägenheter. Det får fastmera anses såsom ett steg i rätt riktning, att den utpräglade tendens, som karakteriserat tillämpningen sedan den nu gällande förordningens genomförande, fastslås genom lagen.

Därest det i motionerna framställda förslaget antages av riksdagen, kommer det att inträffa, att personer under 25 år, som redan erhållit motbok, komma att få densamma indragen. Enär det för närvarande allenast är ett ringa fåtal personer under 25 år, som innehava motbok och då sagda personer måste anses på grund av alldeles särskilda skäl hava erhållit motbok, synes hinder ej böra uppställas för dylika personer att behålla motboken, fastän de vid tidpunkten för förordningens ikraftträdande ej nått den i förordningen stadgade minimiåldern.

Detta synes kunna ske genom tillfogande av en övergångsbestämmelse av innehåll, att den, som icke fyllt 25 år men som vid tiden för förordningens ikraftträdande innehar motbok, må utan hinder av förordningen behålla densamma.

Tidpunkten för ikraftträdandet av den föreslagna bestämmelsen torde böra sättas till den 1 juli 1927.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har kontrollstyrelsen intet att erinra mot bifall till det i motionerna framlagda förslaget med den modifikation i fråga om övergången, som här ovan angivits.

I behandlingen av detta ärende har byråchefen Thulin deltagit såsom föredragande.

Stockholm den 18 februari 1927.

C. E. SVENSSON.

I. Skantze.

Motboks innehavare under 25 år.

Bolag	Antal		I % av samtliga motboks innehavare		Bolag	Antal		I % av samtliga motboks innehavare	
	juli 1920	1/10 1925	juli 1920	1/10 1925		juli 1920	1/10 1925	juli 1920	1/10 1925
Stockholm	1,577	2,468	1.33	1.64	Ronneby	258	4	4.57	0.08
Södertälje	—	—	—	—	Karlshamn	—	—	—	—
Vaxholm	76	84	7.92	8.06	Sölvesborg.....	153	3	4.15	0.08
Norrtälje	—	—	—	—	Kristianstad	410	10	2.78	0.08
Öregrund	11	—	0.45	—	Simrishamn	366	146	7.23	3.05
Sigtuna	19	15	1.52	1.09	Ängelholm	—	—	—	—
Nynäshamn	97	54	6.69	3.15	Hässleholm	—	—	—	—
Uppsala	23	170	0.14	1.01	Tomelilla	303	13	6.11	0.30
Enköping	190	3	2.82	0.05	Båstad	211	7	6.88	0.25
Nyköping	272	66	2.90	0.72	Malmö	1,295	133	3.11	0.36
Eskilstuna.....	—	—	—	—	Lund	425	42	3.86	0.37
Torshälla	7	—	0.71	—	Landskrona	616	34	7.96	0.49
Strängnäs	84	41	3.06	1.46	Hälsingborg	493	20	3.40	0.14
Mariefred	—	—	—	—	Eslöv	319	10	6.72	0.23
Trosa	6	19	0.44	1.19	Ystad	279	120	3.99	1.76
Malmköping	261	92	6.07	2.76	Trälleborg.....	160	104	3.38	2.24
Linköping	11	37	0.07	0.23	Skånör	14	—	1.98	—
Norrköping	—	43	—	0.18	Höganäs	99	30	2.53	0.82
Söderköping.....	10	2	0.28	0.06	Tågarp	254	2	8.98	0.07
Motala	28	4	0.58	0.09	Teckomatorp ..	219	6	6.07	0.19
Vadstena	—	—	—	—	Röstånga	89	2	2.97	0.07
Skänninge.....	9	5	0.18	0.10	Dalby.....	239	16	8.68	0.65
Valdemarsvik ..	97	6	3.03	0.19	Veberöd.....	93	7	6.53	0.54
Jönköping.....	386	—	2.95	—	Anderslöv.....	149	13	9.73	0.53
Eksjö	714	1	5.30	0.01	Skurup	152	11	4.04	0.30
Växjö	13	—	0.07	—	Sjöbo	140	5	5.77	0.23
Ljungby.....	—	—	—	—	Lövestad	94	4	4.00	0.15
Kalmar	317	23	1.93	0.16	Östraby	114	3	5.14	0.15
Oskarshamn	237	—	3.14	—	Löberöd.....	112	5	5.86	0.29
Västervik	245	—	4.22	—	Hörby	97	3	3.40	0.11
Vimmerby	3	—	0.05	—	Höör	95	3	4.15	0.14
Borgholm	—	—	—	—	Halmstad	662	30	4.21	0.20
Mönsterås	—	2	—	0.08	Laholm	485	2	7.22	0.04
Mörbylånga	169	—	7.44	—	Falkenberg	884	15	9.07	0.18
Visby.....	10	9	0.10	0.09	Varberg	242	25	2.74	0.29
Karlskrona	1,290	33	6.46	0.23	Kungsbacka	243	8	4.83	0.15

Bolag	Antal		I % av samtliga motboks-innehavare		Bolag	Antal		I % av samtliga motboks-innehavare	
	juli 1920	1/10 1925	juli 1920	1/10 1925		juli 1920	1/10 1925	juli 1920	1/10 1925
Göteborg	2,314	1,516	4.26	2.25	Köping	122	—	2.91	—
Kungälv	—	—	—	—	Arboga	291	—	5.42	—
Marstrand	231	16	9.06	0.67	Falun	—	—	—	—
Lysekil	19	49	0.28	0.68	Hedemora	—	—	—	—
Uddevalla	848	215	5.60	1.65	Gävle	—	—	—	—
Strömstad	125	10	2.29	0.21	Söderhamn	—	—	—	—
Vänernborg	—	115	—	1.72	Hudiksvall	—	7	—	0.06
Trollhättan	—	—	—	—	Härnösand	223	3	2.86	0.04
Alingsås	263	—	4.82	—	Sundsvall	49	—	0.39	—
Borås	1,117	49	6.62	0.28	Sollefteå	209	—	4.15	—
Ulricehamn	297	34	4.60	0.58	Örnsköldsvik	—	—	—	—
Åmål	—	—	—	—	Östersund	290	14	1.80	0.09
Mariestad	191	128	2.39	1.57	Umeå	—	—	—	—
Lidköping	559	53	7.03	0.77	Skellefteå	57	—	0.47	—
Skara	147	8	2.08	0.13	Luleå	—	19	—	0.18
Skövde	109	55	1.24	0.67	Piteå	53	—	0.40	—
Hjo	20	10	0.48	0.25	Haparanda	1	11	0.02	0.21
Falköping	468	—	5.30	—	Hela riket	24,998	6,410	2.36	0.60
Grästorp	116	4	3.43	0.14	Därav:				
Vara	491	10	6.90	0.16	Städerna				
Karlstad	—	—	—	—	Män	9,317	4,443		
Kristinehamn	—	—	—	—	Kvinnor	281	47		
Filipstad	1	—	0.02	—	Landsbygden				
Säffle	—	—	—	—	Män	15,247	1,910		
Örebro	—	—	—	—	Kvinnor	153	10		
Askersund	25	—	0.87	—	Summa				
Nora	145	3	3.20	0.08	Män	24,564	6,353		
Lindesberg	132	—	3.56	—	Kvinnor	434	57		
Västerås	36	68	0.29	0.58					
Sala	123	—	1.22	—					